

บันทึกข้อความ

คณะวิทยาศาสตร์ฯ
 เลขที่..... 076
 - 5 ก.พ. 2563
 วันที่.....
 เวลา..... 9.12

ส่วนราชการ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม โทร.๑๐๗๔, ๑๐๗๕

ที่ อว ๐๖๔๒.๐๔.วว/๐๐๒

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เรื่อง สรุปรายงานการเข้าร่วมอบรม

เรียน คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สรุปรายงานการเข้าร่วมอบรมหลักสูตร “การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม”

ตามคำสั่งมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีที่ ๒๔๙๐/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติยา โต๊ะทอง เดินทางไปเข้าร่วมอบรมหลักสูตร “การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม” ระหว่างวันที่ ๒๙ - ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ จัดโดยกลุ่มพัฒนาบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ณ ห้องสุวิทย์ศักดิ์दानนท์ ชั้น ๕ อาคาร ๓ โรงแรมทีเค พาเลซ แอนด์ คอนเวนชัน หลักสี่ กรุงเทพมหานคร นั้น

บัดนี้ การปฏิบัติหน้าที่ราชการที่ได้รับมอบหมายได้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ข้าพเจ้าขอรายงานผลการเข้าร่วมอบรมดังกล่าวที่ส่งมาพร้อมบันทึกข้อความฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

- วิชาเอก
 - วิชาเอก กบ.๓๔๗
 - นายพรเทพ ใจใส
 ๖กพ-๖3

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติยา โต๊ะทอง)
 อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ปรัชญา : ก้าวทันเทคโนโลยี แฉกคนดีคู่สังคม
 วิสัยทัศน์ : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นแหล่งศึกษาศึกษาที่มีมาตรฐาน มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ คุณธรรม สร้างสรรค์งานวิจัย บริการวิชาการ และ สืบค้นนวัตกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น
 ภารกิจ : ๑. ผลิตบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพ และมาตรฐาน ๔. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและรักษาสิ่งแวดล้อม
 ๒. สร้างสรรค์งานวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้สู่องค์กรและท้องถิ่น ๕. พัฒนาองค์กรให้เป็นแหล่งการศึกษาที่มีมาตรฐาน
 ๓. บริการวิชาการสู่ท้องถิ่นตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

รายงานการไปราชการ (อบรม)

ผู้เข้าร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติยา โต๊ะทอง
ชื่อหลักสูตรอบรม	การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม
วัน/เดือน/ปี	วันที่ ๒๙ - ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓
สถานที่	ห้องสุวิทย์ศักดิ์दानนท์ ชั้น ๕ อาคาร ๓ โรงแรมทีเค พาเลซ แอนด์ คอนเวนชัน หลักสี่ กรุงเทพมหานคร
ผู้จัดการประชุม	กลุ่มพัฒนาบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่มาและความสำคัญ

กฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นกฎหมายที่มีคุณลักษณะพิเศษ เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับศาสตร์ในสาขาอื่นๆ อย่างใกล้ชิด เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ ฯลฯ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทุกประเภททั้งสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อคุ้มครองและสงวนรักษาไว้ซึ่งสมดุลของระบบนิเวศตามธรรมชาติ รวมทั้งสุขภาพอนามัยทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณของมนุษยชาติจากการกระทำหรือกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ที่อาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ด้วยเหตุนี้ จึงได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๐ ขึ้น เพื่อกำหนดมาตรการและวิธีการประสานงานระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการละเมิดกฎหมาย รวมทั้งเป็นการเยียวยาความเสียหายจากการละเมิดกฎหมาย โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ประกอบกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่มีความอ่อนไหว อยู่ในความสนใจของประชาชน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องใช้หลักกฎหมายต่างๆ เหล่านี้ในการปฏิบัติงาน ต้องได้รับการพัฒนาและฝึกฝนให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบัญญัติของกฎหมายอย่างต่อแท้ สามารถใช้กฎหมายได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ซึ่งจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง และสามารถช่วยแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยกองพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านสิ่งแวดล้อม ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดฝึกอบรมหลักสูตร การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม ขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหา เช่น การละเมิดกฎหมาย การกระทำผิดกฎหมาย การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม และดำรงไว้ซึ่งสิทธิประโยชน์ของมนุษยชาติอย่างแท้จริง

สรุปสาระสำคัญ

วันพุธที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓

ภาคเช้า (๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.)

หลังจากที่ผู้เข้าอบรมลงทะเบียนเรียบร้อยแล้ว นายรัชฎา สุริยกุล ณ อยุธยา อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมกล่าวเปิดการฝึกอบรม ทีมงานเจ้าหน้าที่กองพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านสิ่งแวดล้อมกล่าวต้อนรับ แนะนำวิทยากร และแจ้งกำหนดการอบรมให้ผู้เข้าอบรมรับทราบในเบื้องต้น รวมทั้งให้ผู้เข้าอบรมทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) จำนวน ๒๐ ข้อ ต่อมาเป็นการบรรยายเรื่อง “การเข้าถึงสิทธิของประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายปกครองด้านสิ่งแวดล้อม” โดยวิทยากรคือ ดร.ประพจน์ คล้ายสุบรรณ รองอธิบดีศาลปกครองระยอง ซึ่งในการบรรยายครั้งนี้ วิทยากรได้กล่าวถึงประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสำคัญ “ร่วมโลก” อันเนื่องมาจากสาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ ประชากรเพิ่มขึ้น พื้นที่ป่าไม้ลดลง ชยะและมลพิษสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การใช้พลังงานเพิ่มขึ้น และการพัฒนาที่ขาดการวางแผนและขาดมาตรการในการกำกับควบคุมดูแล ทั้งนี้ในการพัฒนาประเทศชาติให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน (Sustainable Development: SD) นั้น จำเป็นต้องพิจารณา ๓ เสาหลัก ได้แก่ สังคม (Society) เศรษฐกิจ (Economics) และสิ่งแวดล้อม (Environment) ควบคู่กันไป แต่ผลจากการพัฒนาที่ผ่านมาพบว่า ประเทศชาติต้องประสบกับปัญหาต่างๆ มากมาย อาทิ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย เกิดความเสียหาย มีการฟ้องร้องเกิดเป็นคดีความด้านสิ่งแวดล้อมมากมาย ซึ่งรูปแบบคดีสิ่งแวดล้อมสามารถจำแนกออกเป็น คดีแพ่ง คดีอาญา คดีปกครอง และคดีแรงงาน

วิทยากรได้ยกตัวอย่างคดีสิ่งแวดล้อมที่น่าสนใจและเป็นประเด็นสำคัญในกระแสสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศมาเป็นกรณีศึกษา ดังนี้ (๑) คดีสิ่งแวดล้อมในประเทศ ได้แก่ มาบตาพุด สนามบินสุวรรณภูมิ โรงไฟฟ้าแม่เมาะ ห้วยคลิตี้ โคบอลต์ ๖๐ และการก่อสร้างเขื่อนกันคลื่น (คดีสะกอม) และ (๒) คดีสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ ได้แก่ มินามาตะ โรงไฟฟ้าเชอร์นาบิล และโบปาล นอกจากนี้ ยังมีประเด็นปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน (ข้ามประเทศ) ซึ่งจำเป็นต้องมีการประสานความร่วมมือและหาแนวทางร่วมกันระหว่างประเทศต่างๆ เช่น ในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN) ได้มีแนวคิดในการที่จะจัดตั้ง “ศาลสิ่งแวดล้อม ASEAN” ขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ เป็นต้น

ภาคบ่าย (๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.)

ผู้เข้าอบรมรับฟังการบรรยายเรื่อง “กฎหมายสิ่งแวดล้อมกับสิทธิของประชาชน: สิทธิในสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงสิทธิในสิ่งแวดล้อม และการใช้สิทธิที่เข้าถึง” โดยวิทยากร คือ รศ.ดร. คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญจากการบรรยายได้ดังนี้

- กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ เป็นประเด็นที่สำคัญในมิติระหว่างประเทศ ไม่ใช่ปัญหาในพรมแดนของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น เช่น ปัญหามอกควัน PM๒.๕ จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างกัน ไม่ใช่การแข่งขันระหว่างกัน
- กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศ ไม่สามารถใช้ตัวบทกฎหมายล้วนๆ เพียงอย่างเดียวในการพิจารณาตัดสินคดีความได้ แต่ต้องคำนึงถึงความหลากหลายของมิติทางบริบทสังคมและวิถีชีวิตร่วมด้วย และจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ต่างๆ เข้ามาร่วมด้วย
- นับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๒ ซึ่งมีการประชุม Rio de Janeiro ประเทศทั่วโลกได้มีการเลี้ยวหลังกลับมาพิจารณาถึงการพัฒนาประเทศ (U-Turn) ในช่วงที่ผ่านมาว่าเป็นอย่างไร เพราะหากยังพัฒนาต่อไปข้างหน้าโดยไม่พิจารณาประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม ก็จะถึงทางตันคือ สิ่งแวดล้อมถูกทำลายมากขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุด ก็ไม่อาจจะพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนใดๆ ต่อไปได้อีก ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นไปพร้อมๆ กัน จึงจำเป็นต้องหาแนวทางหรือทิศทางในการพัฒนาในรูปแบบใหม่ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกันทั่วโลก
- สิทธิ ต้องมาพร้อมกับหน้าที่ กล่าวคือ ทุกคนมีสิทธิในการจัดการและใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกัน ทุกคนก็มีหน้าที่ต้องดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน
- สิทธิมี ๒ ประเภท ได้แก่ (๑) สิทธิเชิงเนื้อหา เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ (แต่เข้าถึงได้ยาก) เช่น สิทธิสุขภาพตามพระราชบัญญัติ และ (๒) สิทธิเชิงกระบวนการ คือสิทธิที่นำไปสู่การเข้าถึงสิทธิเชิงเนื้อหา เช่น สิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ สิทธิเชิงกระบวนการสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าสิทธิเชิงเนื้อหา จึงมักถูกใช้เป็นสื่อผ่านทางเพื่อให้เข้าถึงสิทธิเชิงเนื้อหา
- การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น (๑) Right to know เป็นสิ่งที่ประชาชนอยากรู้ ต้องการรู้ และ (๒) Right to information คือสิ่งที่รัฐให้ข้อมูลแก่ประชาชน แต่ประชาชนอาจไม่ยอมรับ ไม่ต้องการรู้ ทั้งนี้ หาก Right to know กับ Right to information ไม่ตรงกัน จะก่อให้เกิดเป็นข่าวลวง (Fake news)
- หลุมพรางในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเด็นที่เกี่ยวกับสิทธิของประชาชนมีหลายประเด็น อาทิ (๑) ความไม่รู้ของประชาชน การไม่ตระหนัก ถูกหลอกลวง (๒) รัฐไม่เอาจริง หรือไม่จริงจัง (๓) โครงสร้างบิดเบี้ยว คือ คนทำไม่รู้จริง คนรู้จริงไม่ได้ทำ (๔) กฎหมายกระจัดกระจาย ขาดความเป็นเอกภาพ เบ็ดเสร็จ เต็ดขาด และขาดความชัดเจน (๕) การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีอำนาจในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาที่ปลายน้ำ ทำให้เกิดความไม่ยุติธรรม เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม มีกฎหมายก็เหมือนไม่มี เป็นต้น โดยวิทยากรได้ยกตัวอย่างกรณี PM๒.๕ ซึ่งจากประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับประชาชนและชุมชน พบว่า ประชาชนบางพื้นที่ยังไม่รู้จักว่า PM๒.๕ คืออะไร ส่งผลกระทบอย่างไร มากน้อยเพียงใด ในขณะที่ภาครัฐก็ไม่เอาจริงในการแก้ไข

ปัญหา มุ่งแก้ไขที่ปลายเหตุเสมือนแก้ปัญหาบนภูเขาน้ำแข็ง แต่ไม่ดำเนินการจัดการกับภูเขาน้ำแข็ง

- ปัญหาสิ่งแวดล้อมมักเป็นสิ่งสุดท้ายที่คำนึงถึง จนทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ (โครงสร้างบิดเบี้ยว) ภายใต้ภูเขาน้ำแข็ง เช่น สิทธิที่จะหายใจในอากาศที่ดี (Right to Breathe Clean Air) ซึ่งแหล่งกำเนิดมลพิษมาจากหลากหลายแหล่ง เช่น โรงงานอุตสาหกรรม การก่อสร้าง ยานพาหนะ แต่สิทธิที่ได้รับไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ผู้ก่อมลพิษลอยนวล ไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายหรือมลพิษที่ก่อขึ้น แต่ประชาชนต้องแบกรับภาระในการซื้อหน้ากากอนามัยหรือค่ารักษาพยาบาลจากการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการได้รับมลพิษดังกล่าว เกิดความไม่ยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม เพราะรัฐอ่อนแอ ทำงานไม่เต็มที่
- ในประเทศไทย ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม (Green GDP) ไม่เคยถูกนำมาคำนวณรวมเข้ากับค่า GDP และเมื่อเกิดคดีด้านสิ่งแวดล้อม เช่น กรณีการบุกรุกป่าไม้เพื่อทำการเกษตร ศาลไทยไม่เคยคำนวณค่าเสียหายด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การที่อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น น้ำทะเลสูงขึ้น เป็นต้น แต่ศาลมักคิดคำนวณเฉพาะค่าเสียหายจากกรณีเท่านั้น

วันพฤหัสบดีที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๓

ภาคเช้า (๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.)

ผู้เข้าอบรมรับฟังการบรรยายเรื่อง “กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับประชาชน” โดยวิทยากรคือ คุณ พดุมวรรธ รินทร์ธราศรี ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญจากการบรรยายได้ดังนี้

- การอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม ต้องไม่ทำให้ประชาชนคนทั่วไปรู้สึกลำบากกับการใช้ชีวิตมากเกินไปจนความพอดี
- การทำผิดกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมทำได้ง่ายมาก เราเป็นได้ทั้งโจทก์ จำเลย และผู้เสียหายในคดีทางด้านสิ่งแวดล้อม บางครั้งเราเป็นโจทก์ หรือจำเลย หรือผู้เสียหายในคดีทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยที่ไม่รู้ตัวและไม่รู้ข้อกฎหมาย
- สิทธิในทางกฎหมายสิ่งแวดล้อม จำแนกได้เป็น (๑) การใช้สิทธิในทางกฎหมายปกครอง และ (๒) การใช้สิทธิในทางกฎหมายทั่วไป
- การใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมหรือการออกข้อกำหนดกฎหมาย จำเป็นต้องเข้าใจบริบทของสังคม ปกติทั่วไปและบริบทธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ก่อนที่จะใช้สิทธิหรือออกข้อกำหนดบทลงโทษทางกฎหมาย เพราะบางครั้ง การใช้สิทธิหรือการออกกฎหมาย/บทลงโทษโดยไม่เข้าใจบริบทของสังคม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จะทำให้ประชาชนเดือดร้อน เสียสิทธิ หรือถูกละเมิดสิทธิ และอาจเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสียหายโดยไม่รู้ตัว เป็นต้น
- ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากคดีความด้านสิ่งแวดล้อมในหลายๆ คดี อาจถูกมองว่าบทลงโทษไม่สมเหตุสมผล จึงต้องมีการปรับแก้ไขใหม่ แต่บางครั้งพบว่า แม้จะมีการปรับแก้กฎหมายแล้ว แต่

การแก้กฎหมายไม่ได้ช่วยส่งเสริมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมาย เพราะบางครั้งผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการปรับแก้ไขกฎหมาย ไม่เข้าใจบริบทของสังคมทั่วไป ไม่เข้าใจบริบทของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น บางครั้งการปรับแก้กฎหมายใหม่ กลับเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แย่ลงกว่าเดิม

- วิทยาการได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษาและบทลงโทษในคดีต่างๆ เช่น ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ที่ดิน การทำไม้ ป่าทุบรถ ตายายเก็บเห็ด เป็นต้น
- การใช้ชีวิตประจำวัน สามารถทำให้เราเป็นจำเลย หรือผู้กระทำผิดได้ตลอดเวลา
- ถ้าเรารู้จักหน้าที่ จะไม่ทำผิดกฎหมาย ถ้าเรารู้จักรับผิดชอบ จะไม่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย
- ความผิดทางด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่มาจากพื้นฐานของการ “ละเมิด”
- ถ้าประชาชนทุกคนเข้าใจตรงกัน เข้าใจหลักการในการใช้ชีวิตร่วมกัน เคารพสิทธิส่วนตัวด้วยการมีมารยาทที่ดีงาม ก็จะทำให้การใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ

ภาคท้าย (๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.)

ผู้เข้าอบรมรับฟังการอภิปรายเรื่อง “การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม” โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ๔ ท่าน ได้แก่ (๑) ดร.ประพจน์ คล้ายสุบรรณ รองอธิบดีศาลปกครองระยอง (๒) คุณพิทยา ปราโมทย์วรพันธุ์ ผู้อำนวยการกองนิติการ กรมควบคุมมลพิษ (๓) คุณสุรัสวดี พรหมยอด นิติกร กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และ (๔) คุณสุพจน์ อาลีอุสมาน นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ กรมอนามัย ดำเนินการอภิปรายโดยคุณเรวดี ประเสริฐเจริญสุข มุลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

- กฎหมายของประเทศไทยมีจำนวนมาก แต่มีปัญหาเชิงเนื้อหาสาระดีของกฎหมาย มีช่องโหว่มากมาย จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีปัญหา
- สาเหตุหนึ่งของปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายคือ ประชาชนต้องการแต่สิทธิ แต่ไม่รู้จักหน้าที่ของตนเอง
- กฎหมายสิ่งแวดล้อมมีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม
- บางครั้งเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างชัดเจน
- การบังคับใช้กฎหมายเป็นแบบแยกส่วน หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทำงานแบบแยกส่วน ขาดความเป็นเอกภาพ ไม่บูรณาการร่วมกัน
- แต่ละหน่วยงานควรบังคับใช้กฎหมายโดยบูรณาการร่วมกัน หรือมีเพียงหน่วยงานเดียวที่ดูแลครบจบเรื่องแบบ one stop service เหมือนหน่วยงานต่างประเทศ (EPA)
- ปัญหาคดีด้านสิ่งแวดล้อมคือ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไม่สามารถตีค่าหรือประเมินมูลค่าความเสียหายออกมาเป็นตัวเลขที่แท้จริงได้ เมื่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายจนเกิดความเสียหายแล้ว ไม่สามารถฟื้นฟูหรือทำให้กลับมาในสภาพเดิมตามธรรมชาติได้

- ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายของศาล ได้แก่ (๑) ศาลต้องการข้อมูลความจริง (แต่อาจไม่ได้ความจริงจากต้นทาง) (๒) การพิสูจน์คดี บางครั้งต้องอาศัยความรู้ศาสตร์ต่างๆ เข้ามาประยุกต์ใช้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมและสังคม เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง (๓) ตัวบทกฎหมายที่ยังไม่ทันสมัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนา ปรับปรุงพิจารณาทบทวนข้อกำหนดบทลงโทษต่างๆ ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคม และสอดคล้องกับปัญหาและสถานการณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น อาจปรับปรุงทุกๆ ๒ ปี เป็นต้น
- ประเด็นที่พบในการใช้กฎหมายสาธารณสุข ได้แก่ (๑) ท้องถิ่นมีปัญหาเรื่องการพัฒนากำลังคน (๒) ผู้ประกอบการที่ทำผิดกฎหมายไม่ดำเนินการแก้ไขตามที่เจ้าหน้าที่แนะนำ (๓) การออกคำสั่งหรือการแจ้งปัญหา ไม่ตรงกับปัญหา ทำให้แก้ปัญหาก็หายเหตุดู แก้ไขไม่ถูกจุด ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ถ้าประชาชนและเจ้าหน้าที่ต่างเข้าใจสภาพบริบทของชุมชน และเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมาย ย่อมสามารถนำกฎหมายไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมและสังคมได้

หลังจากการอภิปรายเสร็จสิ้น ผู้ดำเนินรายการได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรมซักถามประเด็นข้อสงสัยต่างๆ และก่อนปิดการอบรมครั้งนี้ ผู้เข้าอบรมได้ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) อีกครั้ง

ภาพประกอบ

